UZMAN ÖĞRETMENLİK SINAVLARINA HAZIRLIK	Süre (Saat):	180	Tarih:	20 Temmuz 2022 Çarşamba

Konu Adı:	KAVRAM NEDİR?	Süre (Saat):	15	Yüzdesi (%):	15

Etkinlik No:	018	Etkinlik Türü:	Konu Anlatım Ders Notu	Bahattin Kuş-Fatih BTR Öğretmeni/**Şehit Ümit Özet Ortaokulu**

UZMAN VE BAŞÖĞRETMENLİK 2022 Telegram Grubumuza aşağıda verilen linkten veya yandaki QR kodu okutarak katılabilirsiniz.

https://t.me/+vFM3BO6cTCphMmU0

Kavram Nedir?

Kavram: Türk Dil Kurumuna göre "Nesnelerin veya olayların ortak özelliklerini kapsayan ve bir ortak ad altında toplayan genel tasarım." olarak ifade edilmektedir.

* Birçok olay, nesne belli kategoriler içerisinde kavramlaştırılarak zihnimizde soyut bir düşünce birimi olarak düzenlenir.
* Kavramlar bu özellikleri ile bilgi yapı taşlarıdır.
* İnsanların toplum içerisindeki iletişimleri kavramlar üzerinden sağlanır.
* Örneğin belirli özelliklere sahip bir meyve için bu kavramı somutlaştırmak için herkesin aynı şeyi anlayacağını düşündüğümüz bir kelime kullanırız.
* Örneğin Amasya elması veya golden elma gibi isimlerle örneklendirme yaparız (Şekil 1).

Şekil 1. Örneklendirdiğimiz elma kavramı

* Kavram öğretiminde bu kavramı en iyi şekilde temsil edecek örnekler kullanmalıyız.
* Elma gibi somut, gözle görebileceğimiz kavramların yanı sıra dürüstlük, mutluluk, acı gibi soyut kavramlar da vardır.
* Kavramlar zaman içerisinde çeşitli yaşantılar yoluyla gelişmeye devam eder.
* Kavramların beş özelliğinden bahsetmektedir (Senemoğlu, 2004):

Öğrenilebilirlik: Kavramlar deneyimler sonucu doğuştan değil sonradan öğrenilir.
Kullanılabilirlik: İsteğe bağlı kullanılmak üzere kavramların farklı çeşitte kullanım alanları vardır.
Açıklık: Kavramlar anlaşılabilirdir ve kavramların anlamları üzerinde ortak bir fikir birliği bulunmalıdır.
Genellik: Kavramlar hiyerarşik olarak organize edilir ve genelden başlayarak daha özel hâle geçer.
Güçlülük: Kavram diğer kavramların anlaşılmasına yardımcı oluyorsa güçlüdür.

Kavram Öğrenimi ve Öğretimi

* Kavram öğrenmede bilgilerin yapılandırılması söz konusudur.
* Yaşam boyu devam eder.
* Kavramlar öğrenilme aşamasında diğer kavramlarla ilişkilendirilebilmelidir.

Geliştirme Süreçleri

Kavram geliştirme sürecinde aşağıdaki yaklaşımlar öne çıkmaktadır (Yağbasan, Gülçiçek,2003):
Genelleme: Nesnelerin, olayların ya da olguların var olan özelliklerinden yola çıkarak bir genel ilkeye ulaşma sürecidir.
Ayrım: Benzemeyen özelliklerin vurgulanmasıdır.
Tümevarım: Genele ulaşma, çıkarım yapma sürecidir.
Tanımlama: Kavramların özelliklerini açıklamadır.
Tümdengelim: Örneklerden yola çıkarak genel hâlin açıklanma sürecidir.

Kavram Öğrenmede Öğrenme Kuram ve Yaklaşımları

* Bilişsel yaklaşımlar içerisinde yer alan ve öğrenmeyi şemalar ile ifade eden Jean Piaget; özümseme, uyumsama ve dengesizlik süreçlerini ifade etmiştir.
* Bu süreçlerde gelen bilgiler, var olan mevcut yapıya entegre edilir ya da var olan bilişsel yapı yeni bilgilerle değişime uğrar.

* Gelen bilgi mevcut yapıda bir bilişsel çatışmaya neden olursa bu dengesizlik belirli bir süre devam ettikten sonra nihayete erer.
* Yapılandırmacı yaklaşımda öğrenme bir bilgi yığını şeklinde değil, bir örüntüdür.
* Bilginin temel yapı taşları inşa edilmektedir.
* Bu öğrenme yaklaşımında bireyin buluş yoluyla örnekler üzerinden bir bütüne varmasını Bruner, yapmış olduğu çalışmalarda ifade etmiştir.
* Bu yaklaşımın tersine, tümdengelim olarak bilinen ve anlamlı sunuş yoluyla öğrenmeyi David Ausubel'in araştırmalarında görmekteyiz.
* Öğrenciler sınıfa geldiklerinde derste işlenen konu ile ilgili az ya da çok bir bilgiye sahiptirler.
* Bu bilgileri geçmiş yaşantılarında gazete, TV gibi gerek yazılı gerekse görsel medyadan, diğer derslerden, çevresindeki aile veya arkadaşlarından öğrenmiş olabilmektedirler.
* Ancak bu, önceki bilgiler çoğu kez bilimsel doğru olan bilgi ile ters düşmektedir.
* Bu bilgilere "kavram yanılgıları" denir.
* Kavram yanılgılarını basit hatalardan ayıran temel özellik, kavram yanılgılarının uzunca bir sürede bireyin zihninde oluşması ve çoğu kez de buna bağlı olarak bu bilgilerin değiştirilmesinin zor olmasıdır.
* Basit bir hatayı kabullenmek ve bundan geri dönmek daha kolay olurken kavram yanılgılarının değişimine öğrenciler direnç göstermektedir.

Kavram yanılgılarının çok çeşitli nedenleri vardır ve bunlardan bazıları şunlardır:

- Sınıf ve laboratuvarlarda verilen eğitim sürecince yanılgıların yeterince ele alınmaması,
- Analoji gibi öğretim materyallerinin öğretilmesi istenen kavram yerine geçerek genellemelerin yapılması,
- Öğretim materyali olarak ders kitaplarındaki eksik ifadeler,
- Yazılı ve görsel medya
- Günlük hayatta kullanılan dil.

* Kavramsal öğrenme bir süreç içerisinde meydana gelir.
* Kavramlar birey için yeni bilgilerse bunlar mevcut bilişsel yapı içerisine bağlanır.
* Bu bağlanma olduğu sürece de anlamlı öğrenme meydana gelir.

Var olan yapıdaki kavramların değiştirilebilmesi için aşağıdaki dört koşulun sağlanması gerekir (Posner, Strike, Hewson ve Gertzog, 1982):

- Mevcut kavramda hoşnutsuzluk olmalıdır.
- Yeni kavramın anlaşılır olması gereklidir.
- Yeni kavram mantıklı olmalıdır.
- Yeni kavram işe yarar olmalıdır.

Kavram öğretiminde ve kavram yanılgıları tespitinde kullanılabilecek araçlar şu şekilde olabilir:

- Kavram haritaları
- Zihin haritaları
- Kavram karikatürleri
- Metaforlar ve analojiler
- İki / üç aşamalı testler